

Norsk Ornitologisk Forening (NOF)

Sandgata 30 B
N-7012 Trondheim

e-post: nof@birdlife.no internett: www.birdlife.no

Telefon: (+ 47) 73 84 16 40
Bankgiro: 4358.50.12840
Org. nr.: 970 089 748 MVA

Miljødirektoratet
post@miljodir.no

Deres ref.
ref. 2021/197

Deres kontaktperson

Vår ref.
20210067

Vår kontaktperson
Martin Eggen

Dato
19.02.2021

Revidering av forskrift om jakt- og fangsttider – forhåndsinnspill fra NOF

Vi viser til brevet fra Miljødirektoratet datert 14.01.2021 *Invitasjon til forhåndsinnspill ifb. Revidering av forskrift om jakt- og fangsttider* (deres ref. 2021/197), og takker for anledningen til å komme med innspill i forkant av revideringen av forskriften.

Rapporten som Miljødirektoratet har bestilt fra Norsk Institutt for naturforskning (NINA) skulle ifølge nevnte brev bli offentliggjort i starten av februar. Vi har kun fått sett en foreløpig rapport (Pedersen mfl. 2021), og det at rapporten ikke er ferdigstilt skaper noen utfordringer når NOF skal kommentere på revideringen av forskriften, spesielt når Miljødirektoratet skal bruke Pedersen mfl. (2021) i revideringsprosessen. Diskusjon rundt arter og artsgrupper er utelatt, og er tenkt presentert i endelig rapport. NOF vil naturlig nok også bidra når et forslag fra Miljødirektoratet er klart, og forslaget legges ut på offentlig høring.

Det følgende er systematisert etter art, der det substansielle innholdet er innspill på behovet for å innkorte, utvide, flytte eller avslutte jakttider, tillate nye arter for høsting og behovet for justering av andre bestemmelser i jakttidsforskriften.

Vårt utgangspunkt er nasjonale miljømål og bestemmelser i naturmangfoldloven. I denne sammenhengen er kunnskapsgrunnlaget forut for tillatelser etter forskriften essensielt, sammen med bestemmelsene om at man kun kan tillate høsting *når best tilgjengelig dokumentasjon tilsier at arten produserer et høstingsverdig overskudd*, og videre: *Ved avgjørelsen om å tillate høsting og om fremgangsmåten ved høsting skal det videre legges vekt på artens funksjon i økosystemet og den virkning høstingen kan ha på det biologiske mangfoldet for øvrig. Det skal også legges vekt på artens betydning for næring eller rekreasjon, høstingstradisjon i vedkommende område og på skade som arten gjør* (naturmangfoldloven § 16). Til det siste regner vi med at man her snakker om økonomiske skader, eller skader forårsaket av fremmede organismer, da ingen viltlevende og stedeagne arter i norsk natur gjør skade på økosystemer. Dette må Miljødirektoratet også slå fast i sine høringsdokumenter.

Det er også på sin plass å problematisere begrepet «overskudd». I naturen varierer bestandene konstant og ingenting går til spille. I den grad en slik tilnærming har noe for seg må det være å slå fast at arter i tilbakegang ikke produserer «overskudd», og NOF er blant dem som stiller seg meget kritisk til jakt på arter på rødlista. Rødlista har også sine begrensninger bl.a. fordi den først og fremst måler tilbakegang innenfor en gitt tidsperiode, og det kan være arter man ikke bør tillate jakt på selv om de ikke er rødlistet per dags dato. Stor kunnskapsmangel rundt bestandsutvikling for mange arter både nasjonalt og regionalt skaper ytterligere utfordringer,

og i slike tilfeller må naturmangfoldlovens føre-var-prinsipp i § 9 legges til grunn. Faktisk er det slik at det (nasjonale) kunnskapsgrunnlaget for relativt mange av artene kommentert i dette høringssvaret er svakt, inkl. ulike ender og vadere, men også f.eks. jerpe.

Viltlovens formålsparagraf (§ 1) er også naturlig å trekke frem: *Viltet og viltets leveområder skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevarer. Innenfor denne ramme kan viltproduksjonen høstes til gode for landbruksnæring og friluftsliv.* Formålsparagrafen består av to ulike setninger, der rekkefølgen neppe er tilfeldig. Det er også understreket av høsting skal skje innenfor rammen av den første setningen. Miljødirektoratet bør merke seg dette. Dessverre har vi sett flere eksempler på at jegerinteresser har fått såpass stor plass i avgjørelser at det, etter vårt syn, har gått utover det første, jf. jakt på arter i tilbakegang. [Vi viser også til jegerstatistikk fra SSB](#). I sesongen 2019–2020 var det 135 280 aktive jeger i Norge. Sett opp mot antall nordmenn i 2020, som var 5 385 000 (det totale antallet, også barn og unge), ser man at antall aktive jegere kun utgjorde 2,5 % av befolkningen. Majoriteter som bruker naturen på andre måter er altså overveldende, og interessene er ikke nødvendigvis sammenfallende. Dette må vektlegges tungt.

Innspill på artsnivå

- Toppskarv

Ulovlig jakt i kommuner og fylker der det ikke er lovlig er fortsatt et omfattende problem, slik det er påpekt av Pedersen mfl. (2021) og Shimmings (2017). Etter NOFs mening kan problemet minkes ved å stanse jakta på den marine underarten av storskarv (*carbo*), som også er påkrevd av andre grunner. Bestanden av toppskarv er nokså stabil i Norge, men med noe økning i sør. I Europa under ett er toppskarv i tilbakegang (BirdLife International 2017). Det er dermed ingen grunn til å endre jaktas geografiske omfang.

- Storskarv

Storskarvjakt må avvikles i den aktuelle perioden. Storskarv (*underarten P. c. carbo*) er en norsk ansvarsart, og bestanden er i tilbakegang jf. tall fra SEAPOPOP. Den samlede nasjonale tilbakegangen ligger på rundt 30 %, men det er regionale forskjeller. På Helgeland og i Trøndelag har tilbakegangen vært størst, og bestanden her er omtrent halvert. Internasjonalt er høsting en påvirkningsfaktor, og jakt på storskarv i Norge vil være en tilleggsbelastning også her til lands. De siste jaktseongene har antallet skutte storskarv variert mellom 3780 og 5910 individer.

- Kortnebbgås

Som NOF tidligere har argumentert med er ikke jaktseongen i samsvar med tidsperioden kortnebbgås opptre i fastlands-Norge, jf. NOFs kommentarer i forrige høringsrunde. Jakta på kortnebbgås starter 10. august (unntatt i Troms og deler av Nordland, uklart hvorfor). Dette er omtrent en måned før hovedmengden av kortnebbgjess ankommer fra Svalbard. Dersom dette er for å forhindre en etablering i fastlands-Norge (noen få ungekull registerets år om annen) bør dette gå klart frem av de kommende høringspapirene i Miljødirektoratets forslag. Etter NOFs mening bør jakta på kortnebbgås starte 10. september i hele landet, unntatt i Finnmark. Vi understreker betydningen av at arten fortsatt er fredet her.

Jakta på kortnebbgås bør avsluttes senest 1. november for å unngå at det skytes arter som kan forveksles med kortnebbgås (tundragås, tundrasædgås og taigasædgås).

- Grågås

Sanking av egg: Etter dagens forskrift kan man plukke egg av grågås til og med 15. april. Denne bør utvides for Finnmarks vedkommende, og muligens også for Troms. De fleste steder i Finnmark ankommer grågåsa i løpet av april, og muligheten til å plukke egg bør vare frem til 15. mai. Det er selvsagt essensielt at kartet stemmer med terrenget her, også for å forhindre manglende respekt for forskriften. Vår argumentasjon tar først og fremst utgangspunkt i et ønske om å styrke forvaltningen og beskyttelsen av dverggås. Eggsanking fra grågås har ingen forstyrrelseseffekt for dverggås. Det er imidlertid et lokalt og politisk press for å skyte gjess både vår og tidlig høst i «forvaltningsøymed», altså for å dempe konflikter mellom fugler og jordbruksinteresser, også i forbudssoner. Sanking av egg fra grågås er et bedre alternativ enn å skyte gjess, med de forvekslingsrisikoer dette medfører.

Jakttider og geografiske avgrensninger: Vi støtter dagens forbudssoner i Finnmark. Som for kortnebbgås bør jakta på grågås avsluttes senest 1. november for å unngå at det skytes arter som kan forveksles med disse, og som i stor grad dukker opp i Norge senere på høsten (tundragås, tundrasædgås og taigasædgås).

Tidlig jaktstart: I jakttidsforskriften som gjelder t.o.m. 31. mars 2022 står det følgende under grågås, utvidelse av jakttid og forvaltningsplaner: *En forutsetning for å forskriftsfeste tidligere jaktstart er at det ikke drives utstrakt skadefelling av grågås på våren.* Her burde våren presiseres nærmere med datoer, med variasjoner i ulike regioner. NOF er kjent med at det i flere kommuner med godkjente forvaltningsplaner praktiseres både utstrakt skadefelling på våren og tidlig jaktstart. I noen av kommunene får vi inntrykk av at skadefelling av grågås benyttes som bestandsregulerende tiltak, i strid mot viltforskriftens vilkår om at uttaket skal rettes mot skadegjørende individ(er). I noen av de samme kommunene drives det også med målrettet eggsanking, som et tredje bestandsregulerende tiltak. Vi vet ikke hvor mange individer som blir skutt under skadefellingen eller hvor mange egg som plukkes under eggsanking, da dette ikke føres i offentlige statistikker. Selv om den norske grågåsbestanden er økende, og har utvidet sitt utbredelsesområde de siste fem tiårene, så burde antallet skutte grågås og antall sankede grågåsegg rapporteres til SSB, på lik linje med utbytte fra ordinær jakt. Dette vil styrke den kunnskapsbaserte forvaltningen. Det er oppsiktsvekkende og egentlig sterkt kritikkverdig at dette ikke gjøres i dag.

Bestandsestimat og rapportering til SSB: NINAs rapport viser til et bestandsestimat for grågås på 18 000 – 21 000 par (Shimmings & Øien 2015). Det finnes mer oppdaterte tall i Powolny mfl. (2018), som estimerer den norske bestanden til 20 000 – 25 000 hekkende par.

- Brunnakke

Jakt på brunnakke bør avvikles, slik at det kun er stokkand og krikkand det er lov å jakte på av gressendene. Høst- og vinterbestanden inneholder etter all sannsynlighet en rekke fugler fra østlige og nordøstlige populasjoner, inkludert våre naboland der arten er i tilbakegang. Ringmerkingsgjenfunn og bruk av lysloggere viser f.eks. at brunnakker som tilbringer høsten og vinteren i Norge består av hekkefugler fra bl.a. Russland og Sverige (bl.a. Bakken mfl. 2004)

Både i Sverige og Finland er tilbakegangen for brunnakke vært omfattende de siste tiårene, hhv. på rundt 40 % og 30–50 %. Også i Norge er det registrert tilbakegang, og arten er på vei ut flere steder på Sør-Vestlandet. Det er i disse områdene (Rogaland og Agder) at det skytes flest brunnakker, noe som gjør at man også står i fare for å skyte marginale og truede lokale bestander. Forvaltningsmål for arter, slik det er uttrykt i § 5 i naturmangfoldloven, undergraves dermed.

Ved å ekskludere brunnakke som jaktbar i Norge reduserer man også faren for å skyte rødlistede arter som snadderand, skjeand og flere andre mellomstore gressender betraktelig.

- Toppand

Det bør innføres jaktrestriksjoner på toppand til kunnskapen om hvilke bestander man jakter på, og bestandsutviklingen her til lands, er mer avklart. Som hos brunnakke skytes det fugler fra bestander fra østlige områder. Bakken mfl. (2004) skriver at ringmerkingsdata fra Sverige viser at mange overvintrende fugler der kommer fra hekkeområder i Finland og Russland. Samtidig indikerer det ringmerkingsmaterialet fra Norge at mange av fuglene som overvintrer eller mellomlander i Norge kommer fra nordøst, inkludert Finland. I Finland har man observert en langvarig og alvorlig tilbakegang i toppandbestanden, som er mer enn halvert. I Sverige mener man bestanden er stabil.

I Norge er datagrunnlaget for vurdering av bestandsutviklingen dårlig. I Troms og Finnmark, hvor det skytes flest toppender, er antall individer skutt i femårsperioden 2015–2019 halvert sammenlignet med den forrige femårsperioden (2010–2014).

- Svartand

Arten er rødlistet i Norge, og må tas ut av forskriften i sin helhet. Tilbakegang er påvist i flere norske regioner, bl.a. på Hardangervidda, i Agder, Oppland og Trøndelag (Shimmings og Øien 2015). Opprinnelsen til svartendene som jaktes på i Norge er ikke kjent, men det er sannsynlig at det også skytes norske fugler. Også i Sverige har bestanden gått noe tilbake de siste årene (SLU Artdatabanken 2020).

- Ærfugl

Etter NOFs mening er det ikke grunnlag for jakt på ærfugl i Norge, da jakta i tillegg til å ramme den minkende norske hekkebestanden, etter alt å dømme går ut over truede hekkebestander fra Sverige og andre naboland.

I forskrift om jakt og fangsttider er det åpnet for jakt på ærfugl i Østfold, Buskerud, Vestfold, Telemark og Aust-Agder. Fra og med 2017 er det kun tillatt å jakte på hanner. Det kan jaktes i perioden 1. oktober til 30. november. Flytellingene kan tyde på at deler av de lokale hekkebestandene er i svak økning, mens de er i tilbakegang i (tidligere) Vest-Agder. Samlet sett er den nasjonale tilbakegangen for ærfugl på 20 – 30 % (siste tre generasjoner), med til dels store regionale forskjeller. I våre naboland Sverige og Finland er situasjonen enda mer dramatisk, med tilbakegang på hhv. 65 % i Sverige (SLU Artdatabanken 2020) og 50–80 % i Finland. Arten står også oppført som NT på den globale rødlisten.

Trekket av ærfugl vestover fra den svenske hekkebestanden utenom hekketiden er godt dokumentert. En betydelig andel av ærfugler ringmerket langs den sørlige delen av Østersjøen

og på vestkysten av Sverige overvintrer i Danmark. Dette trekket berører også sørkysten av Norge, og en hel del svenske hekkefugler overvintrer høyst sannsynlig også i Norge.

- Laksand og siland

Rapportering av fangst: Forvaltningen i Norge skal, og må, skje på artsnivå. Vi merker oss at laksand og siland i SSBs jaktstatistikker slås sammen til fellesbetegnelsen «fiskender», som for øvrig normalt også inkluderer lappfiskand av norske hekkefugler. Selv om laksand og siland kan forveksles i felt, er det fullt mulig å skille disse etter at de er skutt, og jegere burde således rapportere de som enten laksand eller siland. De to artene har ulike habitatkrav og opphav, og det er viktig at det skilles mellom disse to i jaktstatistikken.

Man må videre legge til grunn at enhver jeger vet hva han skyter på eller har skutt, og at artene rapporteres riktig i jaktstatistikken.

- Orrfugl

Vi mangler god overvåkning av orrfuglbestanden i Norge, men Terrestrisk Naturovervåking (TOV) viser en nedgang i bestanden på ca. 22 % i perioden 2007–2019. De siste ti årene ser bestanden ut til å ha vært mer stabil. Arten kan under gode forhold ha høy ungeproduksjon. Følgelig varierer bestanden en del mellom år. Vi ber Miljødirektoratet klargjøre kunnskapsgrunnlaget for evt. jakt i årene fremover.

- Storfugl

Bestanden av storfugl regnes som relativt stabil i Norge. Samtidig er det store variasjoner mellom år og områder. Hekkebestanden av storfugl påvirkes i stor grad av skogbruk, og utbredelse av naturskog er av betydning. I gammel skog dør og velter stadig nye trær. Dette skaper åpne områder og en egen dynamikk i skogen, og også bedre vekstforhold og biologisk produksjon i ulike høydesjikt, blant annet i skogbunnen. Dette er en av grunnene til at storfuglen liker gammel skog, siden storfuglens kyllinger fra første levedag på egenhånd finner sin egen mat på bakken. I dag finnes de tetteste bestandene av storfugl i områder med lite påvirket, gammel fjellskog med innslag av sumpskog, der kyllingene finner rikelig med insekter. I dette sjiktet øker andelen død ved (indikator på gammel skog) noe, men NIBIO-rapport *Naturskog i Norge* (Storaunet og Rolstad 2020) dokumenterer at arealet med høyproduktiv skog som aldri har vært flatehogd minker raskt.

Jaktregimet må ta høyde for de store variasjonene mellom steder og år, samt den store påvirkningen skogbruket har på naturmangfoldet, og spesielt arter knyttet til eldre skog. Dag- og/eller sesongkvoter og restriksjoner i kortsalg er virkemidler som vil kunne motvirke overbeskatning. Å fange opp slike variasjoner krever høyt kunnskapsnivå, og dårligere kunnskapsgrunnlag må føre til mer generelle restriksjoner i jakta.

- Lirype og fjellrype

Til tross for langvarig og signifikant synkende bestander og rødlistestatus har det også de siste fem årene vært tillatt med rypejakt. Innskjerpinger ble foretatt ved forrige revisjon av forskriften, og disse må opprettholdes. Tall fra *Hønsefuglportalen* og *Terrestrisk Naturovervåking (TOV)* viser sammenfallende tall som indikerer en stabilisering av bestanden

de siste årene.

Pga. regionale forskjeller og en historisk sett lav rypebestand, og på grunn av artenes nøkkelrolle i fjelløkosystemene, mener vi forvaltningen av ryper må forbedres ytterligere. Igjen viser vi til både viltloven og naturmangfoldloven. Rypejakta bør avsluttes 23.12 i hele landet, slik Miljødirektoratet også foreslo i forkant av forrige revisjon. For hver uke som går etter denne datoen gjøres ytterligere innhugg i den reproduserende populasjonen – også nordpå. En måte å redusere den negative virkningen av jakt gjennom jakttidsreguleringer vil være å spare de fuglene som har overlevd den strengeste vinteren, og som følgelig har stor sannsynlighet for å reproducere seg. Vinterjakta utgjør bare en liten del av den totale mengden skutte fugler under jaktsesongen. Et slikt forbud må også ramme snarefangst.

Rypene er viktig mat for mange predatorer i fjellet, og innehar dermed en viktig økologisk funksjon for blant annet kongeørn, jaktfalk (nær truet, NT) og snøugle (sterkt truet, EN). Snøgler som overvintrer i fjellet lever for det meste av ryper, og er helt avhengig av normalt gode rypebestander for å overleve.

- Jerpe

Tilfredsstillende kunnskap om bestand og bestandsutviklingen mangler. Jerpa har en negativ bestandsutvikling i mange europeiske land, og den er blitt utryddet mange steder. Også i Norge har arten gått tilbake i mange områder, og generelt har jerpa en svært usikker bestandsstatus. Mellom 1970 og 1990 ble det rapportert om en tilbakegang i jerpebestanden, og bestanden ble også antatt å ha gått tilbake mellom 1990 og 2002. Det foreligger ingen data på at bestanden har økt etter dette. Jaktstatistikken tyder også på markert tilbakegang.

Tall fra Sverige og Finland viser bestandsreduksjoner også her, og i Finland har tilbakegangen vært på 30–50 % siden 2013.

Jerpa er vanskelig å kartlegge, men lett å skyte. Arten har en svært spredt og flekkvis utbredelse som også gjør den sårbar for lokal/regional utryddelse. Arten har også svært dårlige spredningsegenskaper, så rekolonisering av utgatte lokaliteter eller spredning til nye områder går sent. I Troms og det meste av Finnmark mangler arten, bortsett fra en bestand i Pasvik som har forbindelse med en liten og fragmentert bestand i Finland og Nordvest-Russland. Det er ikke grunnlag for jakt i Troms og Finnmark.

- Heilo

Gjentatte ganger har NOF argumentert med at heilo må tas ut av listen over jaktbare arter i Norge. Ikke bare er både jakten og jaktutbyttet (ikke minst målt i kjøttvekt) liten, men faren for å skyte andre arter av vadere (f.eks. tundralo og brushane, sterkt truet) er stor. De siste to jaktsesongene har hhv. 50 og 40 heiloer blitt innrapportert som skutt i Norge. Basert på den overvåkingen vi har er heiloen i signifikant tilbakegang i Norge. Tall fra Terrestrisk Naturovervåking (TOV) viser ca. 26 % tilbakegang i bestanden i perioden 2007–2019. Miljødirektoratet må stanse jakta på heilo.

- Enkeltbekkasin

Også jakta på enkeltbekkasin må stanses. Forvekslingsrisikoen med andre arter vadere er stor, ikke minst med de nære slektningene dobbeltbekkasin (nær truet) og kvartbekkasin. Vi vet lite om bestandsutviklingen hos enkeltbekkasin, som også påvirkes av naturlige svingninger i

vinteroverlevelse knyttet til vær- og kuldeforhold. Lokalt er det registrert at arten er i ferd med å forsvinne i mange landskap pga. tap av våtmark og gunstig restareal i jordbrukslandskapet. Arten var utvilsomt en vanligere hekkefugl i jordbrukslandskapet i Sør-Norge tidligere, men har forsvunnet fra de fleste mer intensivt drevne områdene. Jakten på enkeltbekkasin er marginal, med mellom 100 og 200 felte individer de siste årene.

- Rugde

Rugda opplever stundom lengre kuldeperioder i løpet av vinteren, med påfølgende stor dødelighet. I skrivende stund (februar 2021) opplever vi et slikt tilfelle. Omfanget av døde rugder er stort, spesielt på Sør-Vestlandet. Fuglene blir funnet avmagret, sannsynligvis som følge av utilgjengelige næringsressurser og kulde. Slike tilfeller inntreffer også regelmessig lenger sør i Europa, og i påfølgende år bør ikke jakt være tillatt. Imidlertid er det utfordrende å vite hvilke bestander som rammes, noe som må være en verkebyll for den kunnskapsbaserte forvaltningen av jaktregimet.

- Gråmåke, svartbak og sildemåke

Eggsanking: På grunn av synkende bestander, især for gråmåke, er det nå ikke lenger tillatt å jakte noen måkearter. Det samme må gjelde for eggsanking. Gråmåkebestanden i Barentshavet (Troms og Finnmark) er redusert med cirka 80 %. Vi har få data fra Norskehavet, men trolig er det tilbakegang også her, basert på enkelttelling i utvalgte naturreservater gjennom Statsforvalterenes sjøfuglovervåkning. Tilbakegangen nasjonalt kan være opptil 50 %. I Sverige og Finland er bestandsnedgangen tilsvarende stor (arten er kategorisert som sårbar i Sverige), og tilbakegang er også registrert i Danmark og Storbritannia. Også svartbak er i tilbakegang nasjonalt, og størst har tilbakegangen vært i Troms og Finnmark. For sildemåke er det geografiske variasjoner, men totalt sett er bestanden mer stabil for denne arten.

Samfunnet vårt har sett store forandringer på kort tid – det gjelder også hvordan vi bruker naturen. Når bestandene av gråmåke og svartbak stuper i områder der de tidligere var karakterarter, mener NOF at gamle sannheter om eggsanking må undersøkes på nytt, også sett i lys av ny kunnskap. Der eggsanking tradisjonelt har vært størst, er også tilbakegangen for gråmåke og svartbak mest urovekkende.

Norge har i løpet av få generasjoner opplevd betydelige omveltninger i bosetningsmønster og velstand. Dette synes å ha påvirket eggsankingens betydning og hvordan den utøves. Eggsanking blir fortsatt drevet klokt mange steder, ikke minst for å ta vare på en tradisjon der mennesket høster av naturen på en bærekraftig måte. Men dessverre er det ikke slik overalt. En annen praksis ser ut til å bre om seg, med en mer omfattende sanking av måkeegg som ikke er i samsvar med våre forfedres kloke forvaltningsprinsipp. Vi har flere eksempler på at øyer blir gjennomløst for egg mange ganger i løpet av sesongen, noe som utvilsomt påvirker hekkesuksessen. Å legge om egg er svært energikrevende for fuglene, og som regel vil hekkesuksessen avta. Eggene blir mindre og ungene vokser opp når det er mindre ressurser tilgjengelig, siden hekkesesongen blir utsatt.

Med en svekking av områdets betydning for grunneier, forsvinner også viljen og ønsket om kontroll og forvaltning. NOF mottar mange rapporter om «raid» etter måkeegg uten tillatelser fra grunneiere, også i verneområder. Noen ganger er det grunneierne selv som kontakter oss og er fortvilt over regelbruddene, andre ganger opplever vi at grunneiere har lite imot at øyer

og holmer plukkes fri for egg, gang på gang. At «stormåker» (gråmåke og svartbak) i stor utstrekning blir sett på som skadefugler, og dermed fritt vilt, er nok i stor grad en medvirkende årsak til ukulturen. Slik mentalitet viser en sviktende forståelse for naturens samspill. Dessuten, betydningen av eggsanking til matauke og som økonomisk tilskudd er minimal. Alt dette gjør at NOF nå etterspør grunnlaget for at måkene skal være i en særstilling sammen med noen få andre arter, når den generelle regelen er at fuglers egg og unger er fredet.

Forvekslingsrisikoen med sildemåkeegg er så stor at dette i seg selv burde føre til at aktiviteten opphører i visse regioner. Ikke minst gjelder dette i Midt-Norge og Nord-Norge, der den fåtallige underarten *L. f. fuscus* (nordlig sildemåke) hekker. I Nord-Norge har vi hatt flere tilfeller med sanking av fiskemåkeegg til videresalg eller eget forbruk. Mange proklamerer at de ikke er kjent med at fiskemåkeegg ikke er inkludert i den lovlige eggsankingen, eller at arten står på den norske rødlisten som nær truet. Eggsanking kan dessuten brukes som påskudd og skalkeskjul for fjerning av måkeegg, eller for forstyrrelser ved kolonier for å bli kvitt hekkende måker. Dette er kjent fra Rogaland, der det er tillatt å sanke egg av sildemåke, slik det også er i resten av landet sør for Trøndelag.

Vi må ta inn over oss at mye av grunnlaget for slik høsting hos disse artene har smuldret bort med tidens tann, enten man liker det eller ikke. Dette er forvaltning helt ute av kontroll. At det er relativt store antall egg til salgs både privat og gjennom bedrifter/butikker (også veletablerte og kjente butikkjeder) uten kontrollfunksjoner, viser at dette både er kommersialisert og uansvarlig. Dersom man skal selge egg bør disse merkes med opphavssted og ansvarlig grunneier. Miljødirektoratet må sørge for et lovverk som regulerer dette dersom man fortsatt skal tillate sanking av måkeegg.

Vi bemerker også at eggsanking ikke har noen startdato, og at det kun er angitt dato for når sankingen skal opphøre. I Nordland kan man sanke egg til og med 14. juni, noe som opplagt er for lenge.

- Ringdue

Ringdue har en stor og stabil bestand i Norge, og er en art som klarer seg godt i monokulturelt landbruk (skog- og jordbruk). NOF anser at det er grunnlag for jakt på ringdue i Norge.

- Gråtrost og rødvingetrost

I forrige revisjon av forskriften foreslo Miljødirektoratet å åpne for jakt på svarttrost og måltrost. Bakgrunnen for forslaget fremstår som uklar, da Miljødirektoratet må ha forstått hvor umusikalsk og unødvendig store deler av befolkningen mener trosteskjatt er. De siste 50 årene har godt over halvparten av verdens fugle- og dyrebestander forsvunnet, og at noen arter strengt tatt tåler noe beskatning er ikke et godt argument for jakt. Nytt av jakta (da først og fremst som matauke) må være stor. I debatten som fulgte etter Miljødirektoratets forslag ble det fra jegerhold hevdet at trosteskjatt var god rekrutteringsjakt, altså at unge kunne få noe som var lett å skyte på. Trosteskjatt bærer preg av å være sportsjakt. Norske jegere kan lett ta feil av de mange ulike artene småfugler vi har, noe som er en reell og høyst aktuell risiko. Ved å ikke jakte småfugler i Norge unngår man denne problemstillingen. Til SSB rapporteres bare «troster», noe som illustrerer problemstillingen. Kjøttverdien er svært liten, og tradisjonen for denne typen jakt er marginal i Norge. I jakt sesongen ble 3500 «troster» felt.

Mange jegere vil nok også stille seg negative til jakt på trost. Selv om man liker å jakte på storvilt, ryper eller skogsfugl og annet vilt, så er det mange jegere som ikke ønsker å bli identifisert med trostjakt. Dette er folkekjære arter. Folk reagerer når jegerne skal jakte på småfugler som de selv har på fuglebrettet. NOF mener at det ikke skal foregå trostjakt eller jakt på andre «småfugler» i Norge.

Jakter man på rødvingetrost i Norge risikerer man å skyte fugler fra den svenske bestanden, som er i tilbakegang. Bestandsreduksjonen har vært på 25 % de siste 15 årene (SLU Artdatabanken 2020). I store deler av Europa har arten lenge vært i tilbakegang, og den er rødlistet (nær truet) både på den europeiske og den globale rødlisten. For gråtrost er situasjonen mer kompleks, men bestanden i Sverige har falt med 17,5 % siden 2005 (SLU Artdatabanken 2020).

- Kråke, ravn og skjære og nøtteskrike

NOF mener jakttidene for artene må tilpasses bedre. Generelt er det vanskelig å forstå hvorfor jakttidene på artene er så lange, da nytten av jakta forsiktig sagt er omdiskutert. NOF kan ikke se noen vektige argumenter for fortsatt jakt på nøtteskrike og skjære. Dette er arter uten jakttradisjon for matauke.

Jakt innenfor en arts hekkesesong, eller når ungene knapt er selvstendige, burde ikke tillates. Jakttid for kråke starter 15. juni i hele landet, og avsluttes ikke før utgangen av mars. Jakta på skjære, nøtteskrike og ravn starter 8. august og varer ut februar (på ravn frem til 15. mars i Finnmark og Troms). For ravnens del betyr det at arten kan jaktes på i hekkesesongen, både når arten er i etableringsfasen ved hekkeplassene og (for noen par) når de har begynt med eggleggingen eller er i rugefasen. Jakt innenfor en arts hekkesesong bør ikke tillates. Vi foreslår at jaktstart for kråke samordnes med de andre tre artene (oppstart 10. august) og at jakta på alle disse fire kråkefuglene avsluttes 31. desember.

Fremmede/introduserte arter

Fremmede arter kan utgjøre en økologisk belastning for ville fuglebestander, og hører generelt ikke hjemme i norsk natur. NOF mener generelt at utsatte og forvillede bestander av innførte arter (som kanadagås, stripegås, niland, fasan, mink og mårhund) skal bekjempes i Norge.

- Kanadagås og stripegås

NOF er positiv til å redusere bestandene av kanadagås, men ønsker at dagens ordning som ble innført i 2007, hvor fylkeskommunen kan foreta endring av den generelle jakttiden med inntil 2,5 måneder, opphører. Dette fordi vi er svært kritiske til at det åpnes for en generell utvidet tilgang til jakt av et slikt omfang (særlig langs kystlinjen og i våtmarksområder). Mest alvorlig er forstyrrelse for enkelte fuglearter grunnet utvidet jakt på kanadagås, som demonstrert i Grandefjæra på Ørlandet vinterstid. Utvidet jakttid vil øke faren for feilskyting og faunakriminalitet, samt være til sjenanse for folks friluftsliv og positive opplevelser med disse artene. Når det gjelder den generelle jakten på kanadagås er NOF av den formening at innsatsen for å redusere bestandene må settes inn med økt jakttrykk innenfor tidsrammene av annen gåsejakt, og at ytterligere reduisering av bestandene bør foretas gjennom målrettede uttak, f.eks. av kyndig personell fra Statens naturoppsyn.

Stripegås har ingen norsk reproduserende bestand. Forekomsten av stripegås i Norge er begrenset til noen titalls fugler som opptrer under sommerhalvåret, og som vanligvis ikke

hekker. Jakt vil i liten grad påvirke forekomsten av arten i Norge. Jakttid for stripegås bør være innenfor jakttiden av annen gåsejakt. Måltrettet felling av stripegås kan også vurderes.

Pattedyr

- Gaupe

Regelverket for kvotejakt og jakt i områder som er kvotefri må snarlig endres. Gaupa er en av to arter som er viktige for å holde bl.a. rødrevbestandene nede på mer naturlige nivåer, og en tilbakeføring av gaupebestandene til naturlige nivåer vil ha en positiv bieffekt på mange bakkehekkende fuglearter, bl.a. lirype.

Bestanden av gaupe skal økes, slik at arten kommer seg ut av den norske rødlisten. Jaktuttaket må tilpasses dette.

- Hare

Hare er kategorisert som nær truet (NT) på Artsdatabankens rødliste, og jaktutbyttet er også fallende. NINAs rapport påpeker at rapporteringene i artsobservasjoner har blitt flere, men NOF mener dette ikke kan tillegges vekt med tanke på bestandsutvikling. Som NINA selv påpeker, kan artens ervervede rødliste status spille inn. Jakt blir ansett som en medvirkende årsak til harebestandens reduksjon. Hare er en viktig art i økosystemet, blant annet som byttedyr for flere rovdyr og rovfugler.

NOF anbefaler økt bruk av bevaringstiltak for hare.

- Ekorn

NOF ønsker at ekorn tas ut fra forskriften på grunn av manglende tradisjon og nytte av jakten.

Utvidet juletidsfredning

Selv om vi i dette høringsbrevet har forholdt oss til 23.12 som avsluttende dato for jakttida for en rekke arter, ønsker vi å påpeke at juletidsfredningen bør utvides til å gjelde i perioden 15. desember til 15. januar. Dette er en periode som sammenfaller med de korteste daglengdene, og forstyrrelseseffekten som jakt har på alt dyreliv i denne perioden vil kunne redusere overlevelsesmulighetene for mange fugle- og pattedyrarter. Mange fuglearter er avhengige av nærmest uavbrutt matinntak i den lyse delen av døgnet i denne perioden for å overleve den kalde natta. Energiforbruket ved forflytninger som skyldes forstyrrelseseffekten av jakt kan være nok til en negativ energibalanse.

For Norsk Ornitologisk Forening

Kjetil Aa. Solbakken

Kjetil Aa. Solbakken, generalsekretær

Litteratur

Bakken, Vidar; Runde, Olav; Tjørve, Even. *Norsk RingmerkingsAtlas Vol. 1 - Lommer - Alkefugler*. Stavanger. 431 s. UiO.

BirdLife International (2017). *European birds of conservation concern: populations, trends and national responsibilities*. Cambridge, UK: BirdLife International.

Pedersen, H.C., Follestad, A., Lorentsen, S.-H., Nilsen, E.B. & Stokke, B.G. 2021. *Statusoversikt for jaktbart småvilt; bestandsstatus og utviklingstrender siste 5 år*. NINA Rapport 1971. Norsk Institutt for naturforskning. Foreløpig rapport.

Ken Olaf Storaunet og Jørund Rolstad. 2020. *Naturskog i Norge - En arealberegning basert på bestandsalder i Landsskogtakseringens takstomdrev fra 1990 til 2016*. NIBIO

Powolny, T., Jensen, G.H., Nagy, S., Czajkowski, A., Fox, A.D., Lewis, M., Madsen, J. (Compilers) 2018. *AEWA International Single Species Management Plan for the Greylag Goose (Anser anser) - Northwest/Southwest European population*. AEWA Technical Series No. 71. Bonn, Germany.

Shimmings, P. 2017. *Faunakriminalitet er et omfattende problem over hele Europa*. Vår Fuglefauna 40: 184-187.

Shimmings, P. & Øien, I.J. 2015. *Bestandsestimater for norske fugler*. NOF-rapport 2015-2. 268 s.